

LOTIN TILINING DORILAR BILAN BOG'LIQLIGI

Baratov Diyorbek Maqsud o'g'li

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

1-kurs 119-guruh Davolash-2 talabasi

Normurodova Sohiba Mallayevna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

***Anotatsiya:** Zamonaviy tibbiyotda ham lotin tili aniq va global til sifatida o'zining ahamiyatini saqlab qolmoqda. Lotin tilining dorilar bilan bog'liqligi, uning xalqaro miqyosda tushunarli va yagona nomlash tizimini yaratishda o'zgarmas rol o'ynaydi. Ushbu maqolada, lotin tilining dorilar bilan aloqasi va uning zamonaviy farmatsevtikada qanday ishlatilishi haqida batafsil ma'lumot beriladi.*

***Kalit so'zlar:** Tarixiy kontekst, "arsenicum" - "arsenik"tabletki Capsula*

Lotin tili, tarixiy jihatdan, ilmiy va tibbiy sohalarda asosiy til sifatida keng qo'llanilgan. Uning dorilar bilan bog'liqligi asosan farmatsevtika, tibbiyot va biologiya sohalarida o'z ifodasini topadi. Tibbiyotning rivojlanishi bilan birga, lotin tili dorilar va dori vositalarining nomlarini belgilashda, shuningdek, tibbiy jarayonlar va simptomlarni tasvirlashda muhim rol o'ynagan. Ushbu maqolada, lotin tilining dorilar bilan aloqasi va uning zamonaviy farmatsevtikada qanday ishlatilishi haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Lotin tili va farmatsevtika: Tarixiy kontekst

Lotin tili, qadimgi Rimda ilm-fan, huquq, siyosat va tibbiyot sohalarida keng qo'llanilgan. Tibbiy asarlar ko'pincha lotin tilida yozilgan, chunki Rim imperiyasi keng tarqalgan davrda ilmiy bilimlarni saqlash va uzatish uchun lotin tili asosiy vosita bo'lgan. Ushbu davrda tibbiyot asarlari lotin tilida bo'lib, ularning ko'plari tibbiyot sohasining asosiy manbalariga aylangan. Masalan, Galen, Hippokrat, Avitsenna kabi mashhur tibbiyotshunoslar o'z asarlarini lotin tilida yozgan.

Lotin tilining dorilar nomlashdagi roli

Lotin tili tibbiyot sohasida dorilar nomlarini belgilashda ham muhim rol o'ynaydi. Dorilar va kimyoviy moddalar nomlarini yaratishda lotin tili maxsus terminologiyalarni ishlab chiqishga yordam beradi. Farmatsevtika sohasidagi dori nomlari ko'pincha lotin so'zlaridan kelib chiqqan bo'lib, bu dorining tarkibi, manbai yoki ta'siriga bog'liq bo'lishi mumkin.

Dori nomlari va Lotin tili

Farmatsevtikada, lotin tilida dori nomlarini yaratishda ba'zi an'analar mavjud. Masalan:

- **Birinchi nom** – dori nomi ko'pincha dorining faol moddasi yoki tarkibi bilan bog'liq bo'ladi. Lotin tilida bu nomlar ko'pincha o'zgarmas va global miqyosda tushunarli bo'lishi uchun ishlatiladi.
- **Ikkinchi nom** – dori preparati yoki mahsulotning savdo nomi bo'lib, u ko'pincha ishlab chiqaruvchi kompaniya yoki brendga bog'liq bo'lishi mumkin.

Lotin tilidagi yondashuv dori nomlarining yagona va aniq bo'lishini ta'minlaydi. Bu esa dorilarni dunyo bo'ylab teng tushuniladigan va bir xil talqin qilinadigan qilishga yordam beradi.

Dorilarning kimyoviy tarkibi va lotin tilidagi nomlanishi

Lotin tili, shuningdek, kimyoviy moddalar va ularning tarkibini tasvirlashda keng qo'llaniladi. Masalan, bir dori moddasi nomi lotin tilida tarkibidagi kimyoviy elementlarning nomlaridan kelib chiqqan bo'lishi mumkin (masalan, "arsenicum" - "arsenik").

Lotin tili va tibbiy diagnostika

Lotin tili tibbiy diagnostika va dori-darmonlar ta'rifida ham muhim ahamiyatga ega. Tibbiyotda ko'plab atamalar lotin tilidan olingan bo'lib, bu atamalar kasalliklar, simptomlar va davolash usullarini ifodalashda ishlatiladi. Misol uchun:

- **Adenitis** (yuguruvchi bo'g'im bezlarining yallig'lanishi)
- **Cardiopathia** (yurak kasalligi)
- **Inflammatio** (yallig'lanish)

Bu atamalarni tushunish va to'g'ri ishlatish uchun lotin tilini bilish zarur.

Lotin tilining zamonaviy farmatsevtikada roli

Hozirgi kunda ham lotin tili farmatsevtikada keng qo'llaniladi. Farmatsevtik sohada ishlov berish uchun talab qilingan dori vositalari va ularning tarkibi haqida aniq ma'lumotlar berishda lotin tilidan foydalanish davom etmoqda. Zamonaviy farmatsevtikada, tibbiyotda va laboratoriyalarda lotin tili asosiy atamalarni va tavsiflarni tuzishda muhim rol o'ynaydi. Bunga misollar:

- Dorilarni qadoqlashda, "Tablet" (tabletka) yoki "Capsula" (kapsula) kabi lotincha atamalar ishlatiladi.
- Tibbiy retseptlar va buyruqlar ko'pincha lotin tilida yoziladi, chunki bu til aniq va global ravishda tushuniladi.

Lotin tilining o'zgarishi va ta'siri

Lotin tili hozirgi kunda murakkab va qadimgi til sifatida ko'rilgan bo'lsa-da, uning zamonaviy ilmiy terminologiyaga ta'siri kuchli bo'lib qolmoqda. Tibbiyot va farmatsevtika sohalarida uning o'rni hech qachon kamaymagan. Ayniqsa, xalqaro ilmiy va tibbiy hamjamiyatda aniq va to'g'ri kommunikatsiya qilish uchun lotin tilining ishlatilishi zarur.

Xulosa

Lotin tilining dorilar va farmatsevtika sohasidagi ahamiyati keng va uzoq tarixga ega. U asosan ilmiy terminologiya, dori nomlari va tibbiy diagnostikada muhim o'rin tutadi. Zamonaviy tibbiyotda ham lotin tili aniq va global til sifatida o'zining ahamiyatini saqlab qolmoqda. Lotin tilining dorilar bilan bog'liqligi, uning xalqaro miqyosda tushunarli va yagona nomlash tizimini yaratishda o'zgarimas rol o'ynaydi. Bunday xususiyatlar tibbiyot va farmatsevtika sohalarida ishonchli va samarali ishlashni ta'minlaydi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Normurodova, Sokhiba. "THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE." *Центральноазиатский журнал академических исследований* 2.5 (2024): 51-55.4.

2. Normurodova, S. M., & Yorova, S. K. (2023). Nemis tili frazeologik birikmalari va tilning lug'at boyligi. *Science and Education*, 4(2), 1672-1675.
3. Yorova, S., Aytmuratova, P., Esanova, M., & Normurodova, S. (2023). Phraseological Units In The Medical Field Of English And Uzbek Cultures. *Development and innovations in science*, 2(2), 10-13.
4. Sohiba, N., & Perkhan, A. (2023). The role of latin terms in medicine. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036*, 12(10), 1-3.
5. Zafar, M., & Sohiba, N. (2023). Kundalik turmushda keng qo'llanilishda bo'lgan suyuqliklarni ifodalovchi dori shakllari haqida chet el ilmiy nashrlaridan olingan fikrlar.
6. Mallaevna, Normurodova Sokhiba, and Ayesha Khalid. "Topic chemical terminology of salts." *International conference on multidisciplinary science*. Vol. 1. No. 5. 2023.
7. Mallaevna N. S., Khalid A. Topic chemical terminology of salts //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 226-229.
8. Mallaevna, N. S., & Chopra, A. (2024). Some features of prescription rules in medicine. *technical science research in Uzbekistan*, 2(1), 238-244.
9. Mallaevna, N. S., and M. Fatima. "Pathological conditions and processes, different physical properties qualities and other signs." *Yangi O'zbekistonda Tabiiy va Ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy amaliy konferensiyasi 1.7* (2023): 91-95.
10. Mallaevna, N. S. (2023). THE MAIN INDICATORS OF THE COMMUNICATION CULTURE OF A MEDICAL WORKER. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(7), 85-88.
11. Mallaevna, N. S. (2024). THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND

HISTORICAL LANDSCAPE. *Central Asian Journal of Academic Research*, 2(5), 51-55.

12. Дониёрова, С. О., Байкулов, А. К., Советов, К. Т., & Ташанов, О. С. (2023). ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ОБОСНОВАНИЕ СОСТАВА ГРАНУЛ НА ОСНОВЕ СУХОГО ЭКСТРАКТА СОЛОДКИ. *PEDAGOGS*, 46(1), 140-142.

13. Ташанов, О. С., & Советов, К. Т. (2023). ЛЕКАРСТВЕННЫЕ РАСТЕНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В КАЧЕСТВЕ СРЕДСТВ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ СЛИЗИСТОЙ ОБОЛОЧКИ РТА. *Research and Publications*, 1(1), 42-45.

14. 3. Begmamat o'g'li, Odilov Javohir, Erkinov Feruzbek Asqarjon o'g'li, and Tashanov Odilboy Safarovich. "DORI VOSITALARINING ZAMONAVIY TAHLIL USULLARI." *Journal of new century innovations* 49.1 (2024): 75-77.

15. Safarovich, Tashanov Odilboy. "DORI VOSITALARINI TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI." *Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities*. Vol. 3. No. 5. 2024.

16. Арзамасцев А.П. Фармацевтическая химия: учебное пособие, 3-е изд., испр.-М.:ГЭОТАР-Медиа, 2006,- 640 с.

17. Арыстанова Т.А. Общая фармацевтическая химия:учебное пособие, Алматы: изд-во «Эверо», 2013.- 291с.

18. Беликов В.Г. Фармацевтическая химия. В 2-х ч: учебное пособие, 4-е изд., перераб. и доп.-М.: МЕДпресс-информ., 2008. - 616 с.

19. Ташанов, О. С. (2024). СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЕ ГЕЛИ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 31(1), 67-70.

20. Sheraliyevich S. M. et al. QANDLI DIABETGA QARSHI DORI VOSITALARI BILAN ZAHARLANISH HOLATLARI. ULARNING TAHLILI //Modern education and development. – 2024. – Т. 14. – №. 8. – С. 3-8.

21. Abdusattor o'g'li U. H., Safar o'g'li T. O. RADIATIV IZOTOPLARNING BOSHQA QUVVAT BILAN O'ZARO TA'SIRI //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2024. – Т. 32. – №. 1. – С. 249-253.